

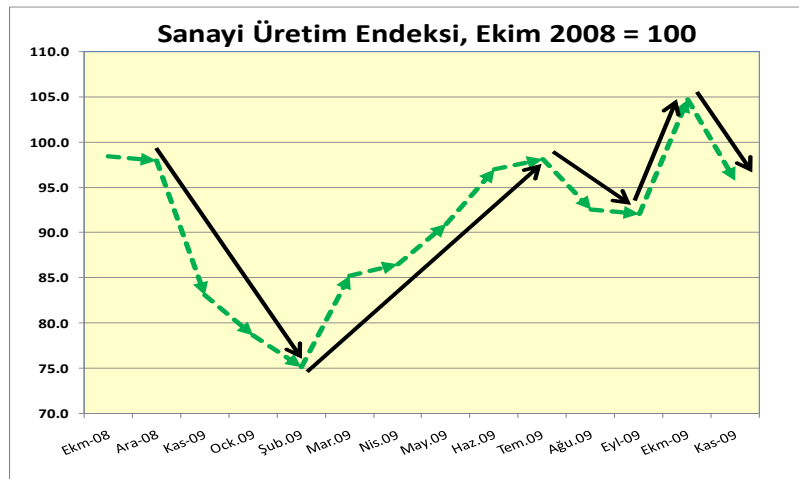
EKONOMİ POLİTİK

Ekonomi Gündeminde Üç Yeni Veri

Erinç Yeldan, 20 Ocak 2010

Geçtiğimiz hafta içerisinde ulusal ekonomiye ilişkin üç yeni veri seti yayımlandı: TÜİK, sırasıyla sanayi üretimi Kasım ayı endekslerini, sonra da işgücü istatistiklerini yayımladı. Hafta sonunda da Maliye Bakanlığı 2009 yılı uygulama sonuçlarını değerlendiren bir sunum gerçekleştirdi ve 2009 yılı bütçe performansını açıkladı. Bu üç veri setini ayrı ayrı birer yazıda ele almak yerine, bir bütün olarak değerlendirmenin daha uygun olacağını düşündüm.

TÜİK verilerine göre, sanayi üretimi Kasım ayında Ekim'e göre yüzde 8.6, bir önceki yıla görece de yüzde 2.3 daralma gösterdi. Eğer verileri, krizin Türkiye ekonomisini daha şiddetli etkilemeye başladığı Ekim 2008 tarihinden itibaren izlersek, sanayi üretiminin Kasım ayı itibarıyla yüzde 4 daha düşük düzeyde kaldığını görmekteyiz. Aşağıdaki şekilde sanayi üretiminin Ekim 2008'den bu yana seyri gösterilmektedir.



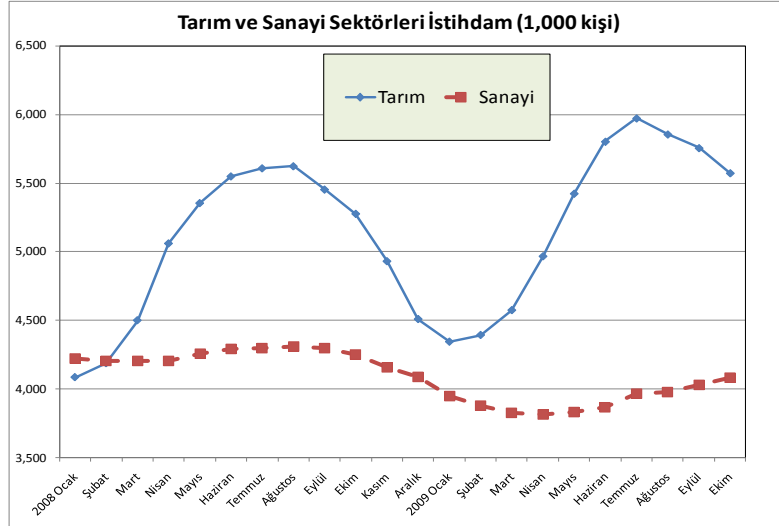
Kaynak: TÜİK.

Ancak şekilden izlenen veriler bir olguyu daha açıkça sergilemektedir: Türk sanayi krizden dalgalanmalar biçiminde etkilenmeye devam etmekte; “toparlanma başladı” diye adlandırılan süreç süreklilik göstermemektedir. Sanayi sektörü, inişli çıkışlı, yavaş ve uzun süreli durgunluk/genişleme çevrimleriyle bezenmiş bir seyir izlemektedir.

İşgücü piyasasına ilişkin veriler de toparlanma sürecinin bu inişli çıkışlı çevrimini doğrulamaktadır. TÜİK verilerine göre Ekim ayında (Eylül-Ekim-Kasım ayı ortalaması) işsizlik oranı yüzde 13 olmuştur. Bu rakama “iş aramayıp, çalışmaya hazır olanların” da eklenmesi durumunda toplam işsizlik oranı yüzde 19.1’e çıkmaktadır. Söz konusu oranın 2008 ortalaması yüzde 17.4 idi.

Toplam istihdam içerisinde tarım ve hizmetler sektörleri işgücü fazlasını emen birer sübap görevi üstlenmiş gözükmektedir. İmalat sanayi istihdamı Ekim’de Eylül ortalamasına görece yüzde 1.3 oranında artış gösterebilmiş ve 4 milyon 79 bin kişiye ulaşmıştır. Ancak söz

konusu rakam hala **Ekim 2008** düzeyinin (4 milyon 250 bin kişi) yüzde 4.2 oranında altındadır. Ekim 2008'e görece, sanayi sektörünün toplam istihdam içerisindeki payı yüzde 1.3 puan azalmış; buna karşın tarım sektörünün payı 0.8 puan, hizmetlerin ise 0.3 puan artmıştır. Aşağıdaki şekilde de 2008 başından bu yana istihdamın tarım ve sanayi sektörlerindeki gelişimi izlenmektedir.



Kaynak: TÜİK

Şekilden de izlenebileceği üzere, tarım istihdamı mevsimsel özelliklere bağlı olarak dalgalanmalar göstermekte, ancak bir bütün olarak 2008-krizi öncesi istihdam düzeyini korumaktadır. Sanayideki dalgalanma ise doğrudan doğruya kriz konjonktürüne bağlı olup, yaratılmış olan istihdamın da “kalitesine” ilişkin sorunları (düşük ücretli ve yarı zamanlı, sosyal güvenlikten yoksun, enformelleştirilmiş istihdam) bizlere anımsatmaktadır.

Son olarak kamu sektörü mali dengelerine ilişkin verileri kısaca değerlendirelim. Maliye bakanı Mehmet Şimşek'in sunumunda geçen verilere göre, 2009 yılında bütçe gelirleri 2008 yılına göre yüzde 2.6; harcamalar ise yüzde 18.8 artış göstermiştir. Böylece 2009 yılı bütçe açığı 52 milyar TL'ye ulaşarak, 2008'e görece yüzde 300 düzeyinde artmıştır.

Maliye bakanlığı söz konusu bütçe açığını DPT'nin Ağustos ayında sunduğu *Orta Vadeli Program* belgesindeki bütçe tahminleriyle karşılaştırmakta ve 2009 yılında bütçe performansının aslında iyileşmekte olduğunu savunmaktadır. (OVP tahminlerinde göre 2009 yılı bütçe açığı 62.8 milyar TL olarak beklenmekteydi.) Oysa gerçekten yapılması gerekli olan karşılaştırma, 2009'un başında *bütçe kanununda öngörülen tahminler* ile 2009 yılı *gerçekleşmeleri* arasında olmalıdır. Böylesi bir karşılaştırmaya göre, 2009 yılında bütçe gelirleri, bütçe kanununda geçen hedeflerin yüzde 13.6 gerisindedir. Harcama gerçekleşmeleri ise kanun hedefini yüzde 1.9 aşmıştır. Böylelikle, bütçe kanununda 13.3 milyar TL olarak hedeflenen bütçe açığı, hedefin 4-mislini aşmıştır.

2009 Bütçe Tasarısı geride bıraktığımız yıl için yüzde 4'lük büyüme varsayımları ile hazırlanmıştı. 2009'un neredeyse ilk yarısına kadar değiştirilmeden ve sorgulanmasına izin verilmeden sürdürülen bu hayal dünyası, şimdi gerçekleştiremezle yüzleşmekten kaçınmaya çabalamaktadır.